

На основу члана 41а став 3. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16 и 95/18 – др. закон) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ
О ПРОГЛАШЕЊУ СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ „ВРАЖЈИ КАМЕН - ПРОСЕЧНИК”

Члан 1.

Вражји камен - Просечник се налази у јужној Србији, у долини реке Пчиње, око 4 km западно од Трговишта, највећег насеља овог дела Србије. проглашава се за споменик природе под именом „Вражји камен - Просечник” и ставља под заштиту као подручје II категорије односно од великог значаја (у даљем тексту: Споменик природе „Вражји камен - Просечник”).

Члан 2.

Споменик природе „Вражји камен - Просечник”, ставља се под заштиту у циљу заштите и очувања, разноврсности геолошке грађе и рељефа. Вражји камен - Просечник налази се у долини реке Пчиње, у простору за који је доказано да је један од центара геодиверзитета и биодиверзитета.

Овај предео је изузетна природна вредност геоморфолошког карактера са стеновитим одсецима, ерозионим гредама и већим бројем остенака различитих димензија и облика насталих селективним деловањем процеса ерозије. У морфогенетском смислу предео Вражјег камена - Просечника је пример секундарног развоја селективне ерозионе морфологије у речној долини. Као такав уписан је у Инвентар објеката геонаслеђа Србије (2005): као Ђавољи камен – Објекти геоморфолошког наслеђа - Ерозивни облик рељефа.

На подручју Вражјег камена - Просечника до сада је евидентирано 267 биљних таксона сврстаних у 43 фамилије и 161 род. На стенама Вражејег камена и Просечника констатоване су две ендемичне биљне врсте жедњака (*Sedum tuberiferum* и *Sedum stefco*), а на ширем подручју евидентирано је 16 ендемичних таксона, што представља трећину ендемита у долини реке Пчиње. Издвојено је 39 дрвенастих и жбунастих врста, а посебно вредношћу се истиче старо стабло пољског бреста *Ulmus minor* Miller. Забележене су значајне врсте херпето фауне са шест врста водоземаца (*Amphibia*) и десет регистрованих врста из класе гмизаваца (*Reptilia*), што чини 36% врста регистроване херпето фауне у Србији. На овом подручју регистровано је 44 врста птица или 12,2 % од укупног броја врста птица Србије.

Према UNESCO категоризацији овај предео се сврстава у категорију органских културних предела који се карактеришу вишевековним развитком који је у интеракцији са културним факторима и природним окружењем.

На Вражјем камену изнад Просечника налази се црква Свете Богородице из друге половине 14. века са остацима објеката и инфраструктуре који су били део црквеног комплекса.

У складу са одредбама уредбе о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), предео Вражјег камена и Просечника, као део еколошког подручја Пчиња (92), припада међународно значајном подручју за биљке „Долина Пчиње” (IPA/Important Plant Area) и међународно и национално значајном подручју за птице „Пчиња RS036 IBA” (IBA/Important Bird Area).

Члан 3.

Споменик природе „Вражји камен - Просечник”, налази се на територији општине Трговиште и катастарској општини Доња Трница.

Површина Споменика природе „Вражји камен - Просечник” износи 31 ha 69 a 79 m², од чега је у државној својини 10 ha 82 a 76 m² (34.16%), у приватној својини 06 ha 36 a 39 m² (20.08 %) и у црквеној својини 14 ha 50 a 64 m² (45.76 %).

Опис границе и графички приказ Споменика природе „Вражји камен - Просечник” дати су у Прилогу - Опис границе и графички приказ Споменика природе „Вражји камен - Просечник”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Споменика природе „Вражји камен - Просечник”, утврђују се режими заштите II степена.

Члан 5.

На подручју Споменика природе „Вражји камен - Просечник”, на површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и члана 6. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

- 1) промена и реконструкција постојеће морфологије терена;
- 2) експлоатација минералних сировина (експлоатација шљунка из корита и приобаља реке Пчиње, отварање каменолома);
- 3) извођење земљаних, шумарских и других радова који могу нарушити темељне вредности природног добра;
- 4) извођење геолошких истраживања која подразумевају израду истражних објеката (бушотина, раскопа, бразди, истражних етажа, као и израда подземних рударских просторија);
- 5) узимање петролошког материјала, осим за потребе научних истраживања;
- 6) формирање депонија (јаловина, комунални, индустријски и други отпад, као и вишка земље са откопа) и спаљивање отпада;
- 7) промена намене површина;
- 8) изградња енергетских објеката (мале хидроелектране, ветрогенератори, соларни панели и др.);
- 9) изградња инфраструктурних објеката електронских комуникација (антенска постројења радио телевизијских предајника, предајници мобилне телефонije, као и других објеката високоградње који нарушавају визуелни интегритет простора);

- 10) изградња надземних и подземних линијских инфраструктурних објеката (електроенергетски водови, жичаре и сл.), осим уз постојећи магистрални пут;
- 11) извођење свих других радова којима се могу нарушити примарне природне и амбијенталне вредности, а посебно станишта заштићених врста фауне (нпр. постављање рефлектора или друге врсте осветљења);
- 12) уређивање простора и/или извођење радова и активности који могу да наруше утврђена својства, статичку безбедност и намену објеката са статусом непокретних културних добара;
- 13) коришћење и уништавање строго заштићених врста биљака, животиња и гљива и предузимање активности којима би се могла угрозити њихова станишта;
- 14) коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта и њихово сакупљање изван прописаног перијода;
- 15) сеча која није у складу са плановима газдовања шумама;
- 16) нарушавање интегритета стабла пољског бреста (*Ulmus minor Miller*) у алувиону Пчиње у смислу сечења грана, оштећење дебла или корена и друге неповољне активности;
- 17) промена вегетацијског састава без претходне сагласности надлежних установа заштите природе и културних добара;
- 18) уништавање гнезда птица и активности које доводе до узнемиравања птица у периоду размножавања (март-јул);
- 19) исушивање рукаваца Пчиње и мењање правца речног тока, осим када су угрожене стене Вражјег камена и Просечника, односно објекти и обрадива земља (пут, бочна ерозија на њивама и друго);
- 20) изградња викендица и других породичних објеката за одмор;

Радови и активности ограничавају се на:

- 1) реализација активности на ревитализацији природних станишта;
- 2) спровођење активности у циљу заштите и презентације непокретног културног добара;
- 3) конверзија шумских површина тј. превођење алохтоних шумских површина у аутохтоне, као и превођење изданаčkih у високе шуме;
- 4) редовно сузбијање инвазивних врста на местима где њихова експанзија угрожава подмладак аутохтоне вегетације;
- 5) санација деградираних шумских екосистема;
- 6) код стабла пољског бреста (*Ulmus minor Miller*) дозвољава се уклањања жбунасте вегетације и кошење траве испод крошње стабла;
- 7) изградња објеката (инфо или етно центар, сувенирница, информативне табле, и др.) који имају функцију презентације заштићеног природног добра;
- 8) уређење мобилијара и пешачке стазе и хортикултурно уређење, према пројектно-техничкој документацији (пешачка стаза према цркви и непосредна околина цркве);
- 9) ложење ватре, осим за то предвиђеним местима.

Члан 6.

Споменик природе „Вражји камен - Просечник”, поверава се на управљање Српској православној цркви – Православна епархија Врањска (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје и подручје заштитне зоне; донесе план управљања, годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; води евиденције о природним вредностима и људским активностима; обавештава кориснике заштићеног подручја и заштитне зоне о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Члан 7.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Споменика природе „Вражји камен - Просечник”, спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштитне зоне, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља министарству надлежном за послове заштите природе (у даљем тексту: Министарство) најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове науке, просвете, културе, туризма, просторног планирања, водопривреде, рударства, пољопривреде, шумарства и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социоекономског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити;

приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 8.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Споменика природе „Врајји камен - Просечник”.

Правилник се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 9.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Споменик природе „Врајји камен - Просечник”, његове спољне границе најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Управљач је дужан да у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Заводом за заштиту природе Србије, извршити идентификацију граница Споменика природе „Врајји камен - Просечник”, на терену, дигиталној ортофото карти и катастарском плану, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 10.

Управљач ће у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе изградити софтверско решење о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Спомеником природе „Врајји камен - Просечник”.

Члан 11.

Висину накнаде за коришћење Споменика природе „Врајји камен - Просечник”, својим актом утврђује управљач, у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара.

Члан 12.

Управљач је дужан да у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе, формира Савет корисника у циљу међусобне сарадње и обезбеђивања интереса локалног становништва и других корисника заштићеног подручја.

Члан 13.

Забране и ограничења прописане овом уредбом, не односе се на војне објекте, комплексе, инсталације и приступне путеве, који су изграђени или се планирају градити за потребе Војске Србије, као и активности које Војска Србије изводи или ће изводити за потребе одбране Републике Србије.

Члан 14.

Средства за спровођење Плана управљања Споменика природе „Вражји камен - Просечник”, обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 15.

Плански документи, планови, програми и основе из области шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, енергетике, рударства, пољопривреде и туризма, као и други програми и планови који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном подручју Споменик природе „Вражји камен - Просечник”, усагласиће се са Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 7. ове уредбе.

Члан 16.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број:

У Београду, 2023. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

Ана Брнабић, с.р